

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n. za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo pri vpravnistvu po 4 nov.

V Gorici, dne 2. januarija 1896.

Vredništvo in vpravnistvo

mu je v Gorici. Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznaila sprejema upravništvo po pogodbi.

Vabilo na naročbo,

Vse prijatelje in somišljenike vabimo vljudno k naročbi „Primorskega Lista“. Posebno se priporočamo častitim gg. duhovnikom, naj naš list ljudstvu priporočajo.

„Primorski List“ bode letos izhajal 1., 10. in 20. dne vsakega meseca.

Naročnina za celo leto znaša 1 gl. 30 kr., za pol leta 65 kr., le ubožnišim naročnikom ga bomo dajali za znižano ceno 1 gl., oziroma 50 kr.

Naročnina naj se pošilja vpravnistvu „Primorskega Lista“, Gorica, Nunske ulice (Via delle Monache) št. 10.

Dopise sprejema vredništvo „Primorskega Lista“ v Gorici.

Srečno novo leto!

Z veselim srcem se poslavljamo od starega leta. Doživeli so v njem malo dobrega, slabega veliko. Dobro izhaja od Boga. Njemu hvala! Slabo izhaja iz naše trdovratnosti. Človek se noče pokoriti božjemu zakonu! Tudi britke skušnje ga ne izbrichtajo. Beda, bolezen, smrt, gorje ga obdaje od vseh strani — a človek vedno še stega roko po prepovedanem sadu. Prepovedani sad — v našem času se imenuje liberalizem. Lažnjivi liberalizem! Toliko nam je vže obetal, obljube njegove so bile vedno prazne, goljufive! In vendar človeštvo si vedno še od njega obeta sreče, napredka — vstajenja. Tam na Dunaji nekje židovski liberalizem znova vzdiga glavo. Močni možje se zavezujejo v njega obrambo... Sovrugi krščanske svobode in vesti se radujejo.

In mi? Prepustimo liberalizem njegovi vsodi! Pogreznj se liberalizem v črni grob starega leta!

Mi upamo v novo leto. Strah nas sicer stresa, ko vidimo od vseh strani vzdigati se grozivne oblake. Obzorje je temno... No pa — po nevihti nam gotovo spet pri-sije solnce. Mi smo optimisti, rekli bi — veseljaki, zato ker verujemo v Boga in njegovega Kristusa, ki je premagal greh in smrt.

Dà, polni upa zremo mi v novo leto. Krščansko ljudstvo se vzbuja. Krščansko ljudstvo — tlačeno, zatirano, teptano. Kristusov duh ga oživlja. Navaljen je sicer na njegov grob velik kamen. židovska straža čuva ob grobu. Pa dan vstajenja napoči — tako gotovo, kakor je napočil za Kristusa.

Pritecimo krščanskemu ljudstvu na pomoč, podajmo mu roke. Vzdignimo ga duševno in gmotno! Učimo ga Boga se bati,

cesarja in njegove postave spoštovati, pridno delati in varčiti.

Naša zvezda je nova katoliška ljudska stranka. Vsi, ki smo dobre volje, uvrstimo se pod njeno zastavo. V imenu Božjem, v soglasji z našimi škofi, v boj za prostost katoliškega ljudstva — to bodi, to bode naše geslo!

V tem smislu: veselo novo leto!

Velik greh naših konservativcev.

V zadnjem času se v naši Avstriji reči razvijajo kaj naglo. V javnem življenju se pojavljajo nove sile. Sem spada v prvi vrsti antisemitsko gibanje. Antisemitizem je opravičen, vkolikor se giblje v postavnih mejah. Kedor količ kaj pozna zgodovino, vé dobro, da so Judje od prvega početka do današnjih časov bili vedno sovražni krščanskemu ljudstvu in omiki. Nikoli pa ni krščanstvo bolj trpelo od židovstva kot prav v naših dneh. Židje vodijo po svojih največih in najvplivnejših listih boj proti cerkvi in papežu; oni povsod pošpirajo in zagovarjajo krščanstvu pogubni liberalizem — dovolj da pogledamo na Ogersko — oni so ustanovitelji in voditelji prístozidarskih društev in lož, iz katerih izhaja vse slabo cerkvi in državi, oni kupčujejo z mesom krščanskih devic in kužijo krščanski rod. nedavno so v Ljubljani vjeli takega Žida in mu iztrgali iz umazanih rok dve devici, katere je peljal v mesnice tje nekam na Laško! Židje slednjič izsesavajo krščansko ljudstvo s svojimi zvitiimi spekulacijami, vničujejo kmeta in poštenega obrtnika!

Zatorej so se narodi širne Avstrije razveselili, ko so pred leti nekateri hrabri možje na Dunaji napovedali boj takemu židovstvu: in to veselje je priklopelo do vrhunca, ko so nedavno antisemiti dunajski pri volitvah v mestno štarešnstvo slavno zmagali. Res, da vidimo pri antisemitih marsikaj, česar ne moremo odobravati; grajati moramo posebno, da se preveč nagibljejo na nemško stran, kar jih je speljalo, da so tudi nam s krivičnim glasovanjem hoteli vkratiti pravico do slovenskega gimnazija v Celji — a stvar, za katero se borijo, ostane vendar sveta, prava nam vsem koristna. Zatorej smo imeli mi za protisemitsko krščansko gibanje na Dunaji vedno gorko srce; vedeli smo, da je avstrijski liberalizem po svojem rojstvu in zgodovini nerazdružljivo spojen z židovstvom, da ga torej ne moremo zmajati in zrušiti, ako nismo prej strli silo židovstva. Nam ni bila krščansko-socialna stranka nikedar vzor politiške stranke, a zdela se nam je vendar dobra, zdela se nam je potrebna kot nekaj prehod do nekaj boljšega, popolnišega.

Zatorej pa kot kristjani, kot avstrijski domoljubi iz srca obžalujemo, da si je nova

vlada, kateri stoji na čelu grof Badeni, kakor se ne dá več dvomiti, postavila za glavno nalogo: zadušiti in siloma zatreti krščansko-socialno stranko ter zopet k prejšnji veljavi pripomoči židovstvu in liberalstvu. Glede konečnega izida nismo v skrbeh: Badeni bode moral, kakor dozda vsi, ki so zaupali v svojo pest več kot v moč pravice, nečastno odstopiti — krščansko-socialna ideja bode dospela le do sijajnejše, trajniše zmage; njena stranka se bode ojačila, očistila. Toda kedo bode odgovoren za pohujšanje, katero se nadaljuje pod varstvom dosedanjih liberalnih zakonov? Kedo bo odgovoren za ohlajenje dinastičnega čustva? Kedo za toliko tisoč mladeničev, katerih žrtev zahteva sedanja liberalna vzgoja? Za pogin toliko neodvisnih kmetov, poštenih obrtnikov, katere brez milosti požira veliki kapital in brezvestna konkurenca? Ne vidite, kako naglo padajo stebri države in družbe?!

Dà, za vse to bodo odgovorni tudi oni zastopniki ljudstva, kateri, izvoljeni, poslani od ljudstva, da bi zastopali koristi ljudstva, se na Dunaji zavezujejo se zatirati ljudstva! Tako hitro so izgubili naši dunajski poslanci misel za prostost, da se slepo, brezvoljno pokorijo politiki železne pesti krutega absolutizma. Oni, ki so še le pred par meseci kar noreli za ljudske svobščine, obračajo hrbet toliko oboževanemu Luegerju! To so prijatelji ljudstva?!

Ljudskega gibanja, katero izhaja iz krščanske misli, katero je naraven odpor proti krivičnemu zatiranju liberalizma — takega gibanja ne bo zatrlo tudi sto „železnih“ pesti. Gospodje, tukaj gre za najvišje socialne koristi, gre za prostost krščanskega ljudstva, tukaj gre za krščansko omiko! Tistega, ki se je ohrabil, da je napovedal boj židovsko-liberalnemu maliku, zapuščati in izdajati v trenutku, ko ima sovrugu prizadeti zadnji vdarec, je neodpustljiv greh pred Bogom, cerkvijo in krščanskim ljudstvom. Ta greh delajo oni konservativni poslanci, mej njimi tudi naši slovenski, kateri so se dali od Badenijeve vlade speljati na vojsko proti Luegerju in njegovi hrabri četi — krščanskim socialistom! Dan kesa in pokore morda napočiti prej, nego si mislijo.

Deželni zbor goriski

se je odprl v soboto, dne 28. decembra, ob 11. uri. Prej se je v stolni cerkvi darovala slovesna sv. maša, katere so se vdeležili gg poslanci. Dvorni svetnik vit. Bosizio je zboru predstavil od cesarja imenovanega deželnega glavarja grofa Franciška Coroninija, pa njega namestnika veleč. g. dr. Gregorčiča. Potem ko je dež. glavar Coronini prisegel cesarju, odprl je zbor s pri-

mernim ogovorom v obeh deželnih jezikih: Priznava velike težave, ki ga čakajo, vendar upa, da jim bo kos, ker se zanaša na pomoč vseh gospodov poslancev. On sam je vedno še istih nazorov, kakor je bil od začetka. Naj bi vladala v deželni hiši nekdanja sloga mej poslanci obeh narodnosti! K sklepu pozivlje gospode, naj vskliknejo presvitemu cesarju trikrat: „Živio!“

Vladni zastopnik vit. Bosizio pozdravi na to poslance v imenu vlade; želi, da bi posvetovanje imelo dober uspeh.

Za tem naredijo poslanci slovesno obljubo s tem, da eden za drugim sežejo v roko deželnemu glavarju.

Druga seja je bila ob 5. uri zvečer istega dne. Predložilo se je več prošelj za podporo. Potem je prišlo na vrsto več interpelacij. Od teh se tikajo tri slovenske ljudske šole v Gorici, ena pa znane prepovedi, s katero se je lani zabranil tržaškimi Sokolom prehod skozi Gorico.

Preide se na dnevni red. Pred vsem se potrdijo volitve vseh deželnih poslancev.

Izvolijo se v deželni odbor gospodje: dr. Tuma, njegov namestnik dr. Gregorčič; dr. Abram, nam. Berbuč; dr. Verzeznassi, nam. dr. Lovisoni; vit. Pajer, nam. dr. Marani.

V finančni odsek se izvolijo: Verzeznassi predsednik, Berbuč, Gregorčič, Rojic, Ritter, Locatelli, Marani; v petičijski odsek: Dottori predsednik, Abram, Coronini, Klančič, Lapanja, Venuti, Michielli.

Dan prihodnje seje se bo gg. poslanec pismeno naznanil.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. V saboto pred Božičem razšla se je poslanska zbornica na božične počitnice. Tudi ministri in ostali državni umaknili so se iz vitine političnih in parlamentarnih bojov, da se v sredi svojih družin odpočijejo in spomnijo, da so tudi oni ljudje, ki imajo v sebi srce hrepeneče po sreči, ljubezni in pravi radosti. Politika toraj miruje, vendar ne popolnoma. Socijalni demokratje so ravno te praznike uporabili za agitacijo. Bile je na Dunaju na praznik sv. Štefana 12 socijalno-demokratskih zborovanj, na katerih so vsprejeli razne resolucije, na pr. naj se dozdani način volitve po razredih odpravi, naj se za Dunajske volitve volilna pravica podeli vsem na Dunaju bivajočim Avstrijcem, naj se prenenadi

LISTEK

Delavčeva prisega.

„Kakošen rod vlada pri vas, da moram sam priti po dolžno stanarino (plačilo za stanovanje)?“

„Po sta . . . stanarino? Oj, ne zamerite, spoštovani gospod! Pogledite tukaj nevarno bolno dete — včeraj je bil pri nas zdravnik Mlinar in imel malo upanja — danes pride zopet — in vse to mnogo stane — zdrava moja otročiča sta tudi vedno lačna.“

„Čemu to klepetanje? Da staneta denar zdravnik in lekarna, je zame ravno tako malo novo in malo važno, kakor da radi jedo vaši fantalini. — Kje je denar?“

„Imejte usmiljenja z nami, gospod! Samo tri dni . . .“

„Denar sèm, katerega dolgujete!“ kričal je surovi gospodar. Zraven je s tako silo zacopotal z nogo, da je zbudil bolnega dveletnega dečka, ki je začel prestrašen zdihovati in ječati.

„Prosim vas, gospod.“ prosil je ubogi Luka, „ne kričite. Zdravnik je rekel, da je otrok zgnubljen, če ne bode vse mirno v njegovih bližini . . .“

„Kaj me briga ta pokveka!“ posmehoval se je gospodar. „Če mi ne plačate na mestu, vas ukažem še danes vreči na cesto. Ste me razumeli?“

„Usmilite se nas, gospod Pevca! Usmilite se vsaj bolnega otroka! Potrpajte še tri dni! Do tedaj upam vam poplačati dolžno stanarino.“

zakon o domovinstvu, naj se odpravi užitijski davek na neizogibna potrebna živila, naj se občinam da širša avtonomija, itd.

Volilna preosnova. Nekateri listi trdijo, da Badeni namerava volilno pravico tako premeniti, da vstanovi novo kurijo z 72 poslanci.

Za dalmatinski deželni zbor je cesar imenoval glavarja Klaića, in namestnika Kvekića.

Štajerski in kranjski deželni zbor sta z navadno slovesnostjo začela svoje delovanje dne 28. decembra. V štajerski zbor Slovenci niso prišli, kakor so bili že poprej odločili. Deželni glavar je v svojem nagovoru rekel, da bojda Slovenci zato niso prišli, ker so krivo razlagali obnašanje večine, in da se nadeja, da se bodo še v tem zasedanju vdeležili zborovanja.

V goriškem deželnem zboru se je dr. Gregorčič pritožil nad ravnanjem okrajnega glavarstva v Sežani prigodom volitve. V deželni odbor so bili voljeni Pajer, Verzeznassi, Abram, Tuma.

Tirolski deželni zbor bode najbrž zopet popoln, ker italijanski poslanci baje zopet odstopijo nadjaje se od ministerskega predsednika, da isti ustrezne njihovim željam po samoupravi.

Česko vsučilišče na Moravskem je zdaj še le v željah naroda, dela se pa zanje velika agitacija, ki dan na dan narašča. Prihodnjemu državnemu zboru predloži se prošnja podpisana od vseh moravskih občinskih zastopov. Posamezni rodoljubi skladajo velike darove zanj; en sam je obljubil 200.000 gld.

Čehi na Dunaju so prosili državni zbor, da bi bile v nekaterih cerkvah česke pridige in da bi se česki otroci v krščanskem nauku podučevali v materinščini. Policijsko ravnanje je bilo naročilo vsem komisarijatom, naj stvar preiskujejo in v sporazumu z župniki predložijo stvarno poročilo. (Daleč smo prišli z krščanstvom med istimi kristjani! Saj tako je bilo že po Kristusovi smrti, da je židovski zbor prepovedal govoriti ljudem o Kristusu. Dj. ap. 4. 18: „In so ju poklicali in zapovedali, da naj nikakor več ne govorita in ne učita v Jezusovem imenu. Peter pa in Janez sta odgovorila in jim rekla: Sodite, če je prav pred Bogom, vas bolj slušati, kakor Boga.“)

Madjari v Cislajtani „Nar. Listy“ poročajo, da je hrvatski ban prosil rektorja dunajskega vsučilišča, naj prične discipli-

„Nobene ure več čez popoldne, kakor res se pišem za Pevca!“ zadržal se je gospodar in udaril s pestjo ob mizo, ko je potrkal in vstopil zdravnik Mlinar.

„Kaj pa je?“ vprašal je tiho in resno pogledal gospodarja. „Tukaj se pripravite in kričite kljub včerajšnji moji zapovedi, da potrebuje bolno dete popoldnega mira?“

„Moj gospodar mi je ravnokar grozil, da nas hoče vreči opoldne na cesto, ker mu ne morem takoj plačati stanarine za prihodnji mesec.“

„Gospod!“ obrnil se je zdravnik razježen k Pevcu, „ste li človek? Ali imate še kaj srca v prsih? Nevarno bolno dete hočete vreči na cesto? Ravno tak morilec njegov ste, kakor če bi mu sunili nož v prsa!“

Osramočen je odšel s praznim izgovorom, ki je imel zakriti njegovo zadrego, češ, da ima sam plačila, da nujno potrebuje denar in ne more čakati. Zdravnik je stopil med tem k malemu bolniku. Stavljal je nekatera vprašanja in meril s toplomerom vročino, ki je kuhala dečka. „Hvala Bogu, danes je otrok malo boljši!“ potolažil je nesrečnega Luko.

„Bogu in vam sem dolžan zahvalo, gospod doktor. To je velika tolažba po takem prizoru.“

Zdravnik se je ozrl po sobici. Druga ni videl, kot dve borni postelji, slabo mizo, leseno klop in dva stola. Nad mizo je visel križec in pod njim posodica z bla-

garni preiskavo proti onim hrvatskim dijakom, ki so podpisali znani protest zagrebških dijakov. Rektorat je odgovoril, da preiskava ni opravičena, ker razžaljenje madjarstva še ni razžaljenje avstrijskega kazenskega zakona.

Vnanje države.

Bolgarija. „Novosti“ pišejo, da knez Ferdinand ni posebno zadovoljen s sedanjo vlado, ker vladni listi jako nespretno branijo kneza proti napadom nasprotnih listov. Čuti, da prekrstitev princa ne bi zdatno zboljšala položaja, zato je naročil ministerskemu predsedniku, naj zabrani agitacijo za prestop princa Borisa k pravoslavju.

Turško. Časopisi javljajo, da so turške čete premagale ustaše v Zeitun-u in da je bilo klanja in mesarjenja, kakor le Turki znajo.

Lahi v Afriki. Laška še zmiraj žaljuje in s strahom gleda v prihodnost, ker iz Afrike pride tako malo novic, da je očitno, da Baratieri veselega nima poročati, žalostnega pa ne mara. Za prvo silo je zbornica dovolila 20 milijonov in je že nekaj bataljonov odšlo v boj proti zamorcem. Ker so zamorci jako slabo oboroženi, večinoma samo s pišcami, je umevno, da jih bodo Lahi s puškami in kanoni ugnali za enkrat v kravji rog, a koristilo jim ne bo za dolgo, ker se bodo zamorci zopet in zopet vzdignili, da branijo svojo rodno zemljo in slobodo zlatno. Trezni listi trdijo, da je laška kolonijska politika na krivem potu.

Novice in raznoterosti.

Odlikovanje. Presvitli cesar je odlikoval velezaslužnega priporja usmiljenih bratov v Gorici, p. Frutuvoza Mayerja s zlatim križcem s kruno za zasluge. Čestitamo! — Isto odlikovanje je dobil g. Logar, bivši župan na Srpenici.

Imenovanje. Gosp. Ivan Nekerman, vodja c. kr. pripravljavnice na Proseku, je imenovan na svojem dosedanjem mestu prov. vadničnim učiteljem s plačo X. činovnega razreda.

Deželnim glavarjem za Kranjsko je imenovan posl. Oton Detela, namestnikom Leo grof Auersperg, za Istro dosednji glavar dr. Campitelli, namestnikom Hrvat dr. Andrej Stanger.

Podpirajte „Danico“, slov. katoliško akad. društvo na Dunaji! Večina slovenskih

goslovljeno vodo. Nad Lukovo posteljo je bilo obešeno gasilcem potrebno orodje.

„Vi ste ud gasilnega društva!“ vprašal je z vidnim zanimanjem zdravnik.

„Da, gospod doktor, že pet let.“

„Kje je vaša žena?“

„Postrežnica je pri mestnem tajniku, da vsaj nekaj zasluži. Kot tesar nimam sedaj stalnega zaslužka. V tem letnem času imam prav malo dela. Tako nimam danes nobenega opravka in sem ostal doma pri otroku.“

„Koliko imate še otrok?“

„Dva dečka, ki sta sedaj v šoli.“

„Kaj hočete početi, če vas vrže neusmiljenik na cesto?“

„Bog ve!“ mrmral je v skrbeh Luka in zakril žalostni obraz z rokami.

„Hočem vam staviti nek predlog“, nagovoril je usmiljeni zdravnik nesrečnega delavca. „Vzamem vas v svojo hišo za hišnika. Imeli boste prosto stanovanje in kurjavo in časa vedno dovolj, da boste lahko sli na delo. Ta ponudba moja vas vsaj reši iz sedanje zadrege. Ali hočete?“

No, kako rad! Roko bi bil rad poljubil dobrosrčnemu zdravniku, če bi mu to dopustil. Bolnega dečka je takoj dobro zavil in nesel v zdravnikovo stanovanje. V kratkem času je bila končana selitev.

Ko je šel mimo Pevca, ki je začuden gledal nepričakovano selitev, se je vstavil pred njim in slovesno spregovoril:

„Nisva še zadnjič skupaj! Kakor gotovo je Bog v nebesih, vam hočem kedaj

vseučilišnikov je vže zbrana v radikalnem taboru, pod zastavo „Slovanskega Sveta.“ Podporno društvo „Radogoj“ je v rokah slov. liberalcev; od njega nimajo „Daničarji“ malo ali nič pričakovati. Slovenski vseučilišnik se navadno nahaja v veliki bedi. Priskočimo tedaj na pomoč vrlim, neustrašnim junakom, ki očitno izpovedajo Kristusovo ime v krogih, kjer vlada verski indiferentizem in večkrat celo izrečno sovrašтво do krščanske vere. Ti junaki so nam up boljše bodočnosti. Tudi mi bomo sprejemali darove za „Danico“ ter jih o svojem času odposlali na Dunaj. — Daroval je p. n. Msgr. Stefan Kafol 5 glđ.

Premembe v učiteljstvu. — G. Jožef Ravbar, začasni učitelj-voditelj v Zgoniku, je postal tam nadučitelj; gg. Svito-slav Starec in Ivan Burdijan sta postala na svojih mestih definitivna, prvi v Kobiljeglavi, drugi v Koprivi; g. Jan. Štrukelj, učitelj v Dutovljah, je šel na Devinsčino pri Proseku, na njega mesto je došel g. Ivan Kiferle, suplent v Skrbini; g. Jožef Macarol, učitelj srednje-kambreški, je dobil mesto v Avberu; g. Alojzij Šonc v Komnu je šel za drugega učitelja v Kostanjevico; g. Jožef Volkov, upokojeni učitelj, je dobil suplenturo v Zgoniku; g. Matko Žgajnar, učiteljski pripravnik, je dobil službo učitelja-voditelja v Velikem Dolu; g. Edmund Hrovatin, učit. pripravnik, je učitelj v Povirju; gđ. Ema Ličen, učit. pripravnica, je dobila službo III. učiteljice v Komnu. V II. plačilno vrsto so prišli: gg. Anton Berginec, Ivan Štrukelj in Francisek Vodopivec.

Bl. g. Ivan Gosar, akad. slikar, se je z novim letom preselil iz Gorice v Celje. Izvršil je v mestu in po deželi več slik v splošno zadovoljnost. Tudi Neslovenci so hvalili njegove slike. A od neke strani — slovenske — od nekega lista se mu je vedno zabavljalo ter se storilo vse mogoče, da se mu je Gorica pristudila. Umaknil se je, da bo mogel vsaj v miru nadaljevati svoje delo. No, zdaj bo morda venderle mir — potem ko smo iztirali iz dežele zelo nadarjenega, edinega slovenskega slikarja v Gorici!

Cesar na lovu. Njeg. Vel. naš cesar je odpotoval v Štajersko na lov na gor-ko divjačino. V spremstvu Nj. Vel. sta vojvoda Toskanski in nadvojvoda Fran Salvator.

Za učiteljske službe na slov. ljudski šoli se je oglasilo mnogo prosilcev. Kakor smo slišali, so se nekatere gospo-

plačati vaše obnašanje. Na to vam pri-sežem — — —

Zima se je konečno umaknila pomladi, ki se je odlikovala s posebno nestanovitnim vremenom. Vsled pogostih viharjev je kmalu izginila snežna odeja in strehe so bile tako suhe, da so previdni ljudje večkrat vzdih-nili: „Bog nas obvaruj požara!“

Pozno v noč se je nekoč sredi mesta res vnelo. Zakrivila je ogenj nepazna go-spodinja, stanujoča pod streho visoke hiše. Ulice so bile prazne, ker je vsakdo, rajši sedel doma pri zakurjeni peči ob takem vremenu. Zato dolgo niso opazili rastočega ognja. Slednjič je vendar začela klicati na pomoč — a plamen je že prodrl skozi sko-dlasto streho.

Takoj je bilo po mestu vse živo. Bili so plat zvona, klicali gasilce skupaj in kmalu so bile brizgalnice na pogorišču. Ljudje so prihiteli komaj na pol oblečeni pomagat. Napeli so vse sile, da bi omejili ogenj.

Gasilci so se vrlo obnašali, a vihar je raznašal ogenj po mestu in kmalu je gorelo na več krajih.

Tedaj se pridrenja skozi množico mo-žak, čisto obupan, in pade pred načelnikom na kolena. Komaj je zamogel spregovoriti:

„Rešite . . . pomagajte . . . moje dete . . . v ti-le goreči hiši . . . za Bo-žjo voljo . . .!“

„Kaj vaš otrok — v nevarnosti?“ vprašalo jih je več najedenkrat.

dičine v italijansko zasnovanih prošnjah pri-poročale slavnemu magistratu. O, narodni ponos!?

V Sežani so priredili šolski mladini božičnico s petjem in deklamovanjem. Ko-nečno je bilo obdarovanih 96 otrok z obla-čili in obuvali.

S pošto v Gorici smo na slabšem kakor v gorah. S Žage na Srpenico ni pol ure hoda, pa imajo pošto postajo na Sr-penici in na Žagi. S solkanske ceste in od soškega mosta do goriške pošte je pa več kakor pol ure. V drugih mestih so poštne podružnice, pa mi nismo prišli še do njih, prav za prav, one niso še do nas prišle.

Voščilo iz gor. Vsem prijateljem že-limo iz srca vesele božične praznike in srečno novo leto. Ob enem jih prosimo, naj nam ostanejo zvesti, kakor mi njim, in naj privedejo v našo družbo še mnogo novih. Našega znamenja t. j. sv. križa, naj se nihče ne boji. Saj križ je naše odrešenje!

Renčani pred sodiščem. Radi zna-nega dogodka na sv. Vincencija dan pret. leta je stalo 6 Renčanov pred okrožnim sodiščem; jednega ni bilo, ker mu niso mo-gli vročiti vabila. Obsojeni so jeden na 7, dva na 8, jeden na 3 in dva na 2 meseca. O tej zadevi je takoj v prvi seji dež. zbora interpeloval vlado dr. Rojc.

Deželna norišnica pride menda zopet na dnevni red v deželnem zboru. Zdravniki so vže predložili v tej zadevi „spomenico“. Novi stroški čakajo ubogo deželo! Naj bi se vender postopalo previdno. Naj bi se kar mogoče prizanašalo žepu zadolženega posestnika!

Samomor v blaznici. Umirovljeni stotnik Jurij Rožič je v goriški blaznici skočil z drugega nadstropja na dvorišče in obležal mrtev.

Samovmor. V petek, praznik sv. Ja-neza, se je vsmrtil neki Jožef Legiša, čev-ljar, 24 let star, kakor pravijo, iz Sežane. Pregrešna ljubezen ga je gnala v nesrečno smrt. Se mrtev je tiščal v eni roki pismo ženske osebe, v katerem mu je naznanjala, da ga zapusti; v drugi roki so mu našli listič, na katerem je bil zapisal, da se hoče vmoriti. Res, žalostno!

Potres v Spodnji Avstriji. Iz Du-najskega Novega mesta javljajo dne 30. decembra, da je bil prejšnjo noč ob 2. uri občutiti rahel potres. Slišati bilo je tudi podzemsko bučanje.

Električno razsvetljavo mislijo

„Gasilci!“ klical je načelnik, „gasilci, kedo hoče poskusiti rešitev tega otročiča?“ Prestrašeni so se pogledovali vrli mo-žje, a rešitev tega otroka iz gorečega po-slopja se jim je zdela nemogoča.

„Notri bi še prišel s silo — a kako nazaj?“

„Potem pa še z otrokom na roki!“

„Toraj ni nobenega za to?“ vprašal je načelnik še jedenkrat.

Možje so zmignili z ramami.

„Mogoče poskusi naš Luka, ki je da-leč na okoli naj najspretnjši . . .“

Pevec, otrokov oče, ni spoznal v svoji razburjenosti Luke. Prijel ga je za roko in ječal: „Rešite — rešite moje dete . . .!“

Britko se je nasmehnil Luka, ko je zapazil pred seboj nesrečnega Pevca. Ni se dolgo obotavljal. Zaklical je: „Lestvico sèm! Pod to odprtino!“

Potem je naglo zginil pod streho. Množica je omolknila. Komaj so se drznili sopsti. Kri je marsikomu zastajala v žilah.

„Bog mu bodi milostljiv!“ vzdihnil je marsikdo, ko je zginil pogumni mož pod gorko streho.

„Zgubljen je!“ klicala je večina, ko so zaslišali pokanje pod streho.

Lahko umiljiv je bil strah Lukove žene in njegovih otrok, ki so kleče molili za svojega rednika.

Nenadoma se začujejo klici veselja in začudenja. Zapazili so v odprtini Luko z rešenim otrokom. Kmalu je prišel iz dima in prasketajočega plamena na lestvico. Spo-

menda vpeljati v Korminu. Mestni očetje se baje radi tega vže pogajajo z neko du-najsko tvrdko.

Koliko Židov je v Avstriji. Po iz-kazu statistične komisije je v naši državni polovici 1.141.615 Židov, in sicer jih ima Spodnja Avstrija 128.784, Zgorja Avstrija 1078, Solnograška 157, Štajerska 1979, Ko-roška 164, Kranjska 89, Primorska 5268, Tirolska 737, Češka 94.479, Moravska 45.324, Slezija 10.042, Galicija 770.468, Bukovina 82.717 in Dalmacija 329. Na vsacih 1000 prebivalcev pride 47 Judov.

Pogorela gledališča v preteklem l. Pogorelo je 6 gledališč: 21. februarja je pogorelo gledališče v Milvanke-ju v Ame-riki; 14. maja gledališče Adrijano v Rimu; 28. junija gledališče v Tukizah v Belgiji, kjer je več delavcev zgorelo; 24. julija je pogorelo gledališče v Bonu v Nemčiji; 17. avgusta je pogorelo gledališče v Dijonu na Francoskem in je bilo 600.000 frankov škode; 6. decembra je pa pogorelo gleda-lišče v Bukareštu.

Olajšava. Finančni minister je po-slanski zbornici predložil načrt, kateri do-ločuje, da se odpravijo vse pristojbine in kolki za poselske bukvice, in sploh za vse vloge v poselskih zadevah vložene pri po-litiških oblastvih.

Presmešno. V tržaškem „Mattino“ neki dopisun govoriči o laških otrocih v Solkanu, ki morajo pohajati mestne laške šole. A naši otroci?

Kamenci in njih sosedje iz bližnjih vasi bi veliko rajše imeli most čez Sočo na sedanjo lepo cesto na desnem bregu Soče kakor pa novo cesto ob levem bregu skozi njih vasi.

Na Bovškem je padlo mnogo snega.

Lov na leve. Angleški major Leud-bah v Adenu bil je nedavno na lovu na leve. Vzel je mnogo gonjačev s seboj, in z njimi šel je na določeno mesto. Gonjači so kmalo zbegali veliko levinjo, pognavši jo proti majorju. Le-ta je vstrelil, toda, ker je bil v silnem strahu, ni dobro pomeril ter zadel zver v zadnjo nogo. Levinja je na to skočila proti majorju. V istem hipu je vstrelil levinjo nek gospod, ki je stal blizu majorja, toda tudi on je zadel slabo in le nastrelil levinjo. Zver je skočila proti njemu ter ga vdarila s taco takó silno po glavi, da se je siromak zgrudil na mah mrtev. Major je žival zopet nastrelil, le-ta pa se je zopet navalila na njega. Major je

daj so prestregli pogumnega rešitelja tova-riši in mu vzeli dete, katero so položili v naročje skoraj nezavestnemu Pevcu. Na ve-liko njegovo veselje je bila dete nepoško-dovano.

Drugače je bilo z Luko. Lasje in brada je bila razmrčena in osmojena. Obraz je bil poln opeklin, ravno take so bile roke. Koža je bila začrnela od dima in obleka je visela v capah na truplu.

Ko je premagal nenavadno slabost, ki ga je obsla, ga je prvi jel ogovarjati pre-srečni Pevec.

„Povejte mi svoje ime, plemeniti rešitelj!“ govoril je Pevec, „da bodem vsaj vedel, komu se moram zahvaliti za to ne-povračljivo dobroto?“

„Ali me še sedaj ne spoznate? Jaz sem — Luka Snoj!“

„Luka Snoj . . . Nemogoče!“

„Da, gospod Pevec, jaz sem oni Luka, katerega ste izgnali pred meseci z bolnim otrokom iz hiše!“

„Moj Bog — moj Bog! Kedo je to pričakoval . . .“ ječjal je osramočeni Pevec.

„Prisegel sem tedaj, da vam hočem vrniti vaše obnašanje. — Moje dete je srečno ozdravelo z Božjo pomočjo in skrbjo zdravnikovo. V zahvalo za to dobroto sem se danes tako nad vami zmaščeval. Sreč-nega se čutim, da sem na tak način izvršil svojo prisego!“

zverini porinil z vso silo svojo puško v žrelo, toda predno je levinja poginola, odgriznola je majoriu obe roki ter ga sploh strašno razmesarila.

Ogenj v šoli družbe sv. Cirila in Metoda je nastal na praznik sv. Stefana. Goreti je pričelo v pritličji šolskega poslopja. Gasilci so bili takoj na lici mesta ter so ogenj zadušili. Škode je okolo 150 gld. Kako je nastal ogenj med šolskimi počitnicami, je uganjka.

Atentat v cerkvi. V pariški cerkvi St. Marguerite je 27. t. m. zvečer neki rokovičar napadel dva duhovnika z revolverjem. Ustrelil je nanja dvakrat, pa ju ni zadel. Ko so ga prijeli, je povedal, da je prišel v cerkev, da studira lokalitete, ker je nameraval v nedeljo pri velikem altarju masujočega dukovnika ustreliti, a ko je slučaj nanesel, da je srečal dva duhovnika, se ni mogel premagati in je nanja ustrelil.

„Andreas Freiherr von Čehovin, k. k. Artillerie-Hauptmann.“ Tak je naslov knjižici, katero je izdal pridni g. pisatelj Janko Leban, nadučitelj v Begunjah. Bila je res srečna misel, da je g. pisatelj proslavil našega slavnega junaka v nemškem jeziku in tako seznanil s tem vrlim vojakom več občinstvo. Knjižica je spisana z rodoljubnim navdušenjem in vredna, da bi se v obilnem številu spravila mej občinstvo zlasti mej vojake. Upati je tudi, da se izpolni pisateljev nasvet, da naj se postavi pokojnemu baronu Andreju spominek v Branici. Ta nasvet tudi mi priporočamo. Knjižica stane 50 kr., za dijake 40 kr., s pošto 5 kr. več, in se naroča edino le pri g. pisatelju. (Blg. g. Janko Leban, nadučitelj v Begunjah P. Cerknica via Rakek Kranjsko).

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Preč. g. Fr. Lužnik, župnik v Volčah, 18 gld.; preč. gosp. Ignacij Valentinčič, župnik na St. Viški gorji, 5 gld.; Slav. župnija St. Viška gora, 18 gld.; č. g. Andrej Pavlica, vikar v Gorici 10 gld.; preč. g. Jos. Kosovel 5 gld.; preč. g. Karol Čigon 4 gld. 50 kr.; preč. g. Jos. Erfolja, vik. v Gabrijah, 10 gld.; blg. g. Alojzij Bader, svečar v Gorici, 60 litr. črnega vina za vesele praznike: slavna občina Solkan: 1) 232 klg. turščice, 2) 231 klg. krompirja, 3) 101 klg. delanega ječmena, 4) 17½ klg. fižola. Bog povrni gg. dobrotnikom stotero in blagoslovi vsaki njihov dar z večnim plačilom. Monsignor Jan. Abram 20. gld.

Občina Solkanska se sploh odlikuje po radodarnosti, a zlasti moramo pohvaliti nje dobrosrčnost za „Slov. Alojzijevišče“. Vše tri leta zaporedoma smo vdobili od Solkancev obilo blaga in denarja. Tako je veleč. g. župnik tudi letos poleg blaga nabral še 4 gld. 34 kr. denarja. Vsa čast torej tej vrli fari in Bog jej daj sinov, ki jej bodo v šolah čast delali!

Ob tej priliki se veselimo, da je preč. g. župnik Jan. Kolavčič zopet okrevaj. Bog živi vrlega gospoda, ki je vnet in radodaren za vsako lepo krščansko stvar!

V podnik in zabavo.

Ne segajte po slabih knjigah in listih! Tukaj podamo ob kratkem navodila in ukaze sv. cerkve gledé na slabe knjige in časnike:

1. Prepovedano je pod smrtnim grehom tiskati, prodajati in deliti bukve, časnike in liste, kateri nasprotujejo sv. katoški veri in njenim нравnim postavam.

2. Enako je prepovedano pod smrtnim grehom kupovati, naročevati in brati take spise.

3. Naročuje se krščanskim starišem in predstojnikom, naj skrbno pazijo, da ne pridejo taki spisi v roke njih otrok, oziroma gojencev, poslov in podložnih.

4. Če kdo misli, da mora brati take tiskovine radi posebne potrebe ali koristi (kakor n. pr. uredniki in stalni dopisovalci), naj prosi po dušnem pastirju svojega škofa dovoljenja, kateri dovoli le odraslim in v

sveti veri trdnim osebam — (izvzete so bukve popolnoma slabe).

5. Sokrivi so vseh žalostnih posledic škodljivega branja tudi tisti, kateri bi mogli to zabraniti, a tega ne storijo.

Ne kolni! — V Rajbeljnu je na božični praznik nagloma umrl krčmar. Prejšnji dan še je silno grdo klel med tovariši. Klel je Boga, božični praznik, zlasti pa božičnico in vse božične priprave in šege. Ali glejte! Na božični praznik se čuti nekoliko slabega; vleže se na posteljo in kmalu na to zadene ga kap (mrtvoud). Ali je to navaden slučaj, ali kazen božja, Bog ve. Vender eno bi svetoval. Ako verješ, da je Bog, tedaj ne kolni; če pa verješ, da ga ni, tedaj čemu se zadirraš v Boga?

Nenadna smrt pri prisegi. „Hrvatski Branik“ piše: Posestnik Lazar Kuračić, pravoslavne vere, tožil je pri okr. sodišču v Mitrovici neko staro ženo za dolžnik mu 60 gld. V sredo dne 4. t. m. bila je razprava o tej tožbi. Starka je trdila, da ni dolžna Kuračiću niti novčica, v tem ko je Kuračić trdil, da ima tirjati 60 gld. od nje. In takó naj bi prišlo do prisege. Ko so užgali sveče in je Kuračić pristopil k razpeli, rotila ga je starka, naj ne priseže po krivem. Kuračić se ni zmenil za to; pristopil je k razpeli in položil roko na križ. A ko je izustil besede „Tako mi Bog...“, stresel se je in se zgrudil brez zavesti na tla. Ko so ga sodnijski slugi prinesli na hodnik, bil je že mrtev. Mar ni to očiten dokaz pravične kazni Božje?

Konjsko meso. V nekem berlinskem časniku je objavil grof H. Beringer obširen članek o konjskem mesu kot hrani. Priporoča prebivalcem konjsko meso in med drugim pravi: Čisto nevtemeljen, da aboten je predsodek, kateri dozda večini ljudi hrani, da ne jedo konjskega mesa. Nihče gotovo ne ve in ne zna si razjasniti, zakaj prav za prav mu ne tekne konjsko meso. Nasproti pa vsak ve in trdi, da je konj najslabnejša žival in da je izmed vse domače živine, kar se tiče živeža, najbolj izbirčen. Konj je le dobro, zdravo kimo ter pije le čisto vodo; konj bi rajše od lakote poginil, predno bi snedel razne na pol zgnjile reči, ktere se včasih predlagajo goveji živini in svinjam. Med konjskim in med govejim mesom je, kar okus zadene, le majhen razloček, tako, da se včasih kot goveje rabi ter žviha. Nevede smo že vsi večkrat jedli konjsko meso in jemo večkrat z velikim tekom čisto enako meso iz oslov in mul v pristnih laških salamah. To je samo od vzgoje vcepljen predsodek, zakaj da konjskega mesa ne jemo. Enako se je godilo v preteklem stoletju krompirja. Tu je bil vsaj izgovor: ljudje so se krompirja bali. Razširila se je namreč takrat govorica, da krompir napravlja mrzlico, da vničuje svet, kamor se vsadi itd. Toda o kakovosti konjskega mesa ne more biti nobene negotovosti in vendar se iz jedilnega listka iztrebljuje. S stališča človekoljubja se pa mora obžalovati, da se milijoni ljudi borno preživljajo s krompirjem in drugimi malo redilnimi snovmi, dočim veliko milijonov kil najboljše in najzdravejšega mesa v zgubo pride. Skušnja in znanstvena razkrojitev je dokazala, da je konjsko meso iz vseh vrst mesa poprečno najbolj redilno. Bouillon (močna juha) iz konjskega mesa je posebno redilen in okrepevalen; obsega namreč dvakrat toliko redilnih snovij, kot juha iz govejega mesa. Zato se tudi daje v mnogih bolnišnicah konjski bouillon bolnikom, ki so okrepanja najbolj potrebni. Konjska mast je še mehkejša kot svinjska. Druga dobra lastnost konjskega mesa je, da se dalj časa more ohraniti, naj je že sveže ali skuhan. Najbolj se pa konjsko meso priporoča zavolj tega, ker je najzdravejše, to je: nima v sebi toliko bolezni kakor druge vrste mesa. Ker ni konjsko meso približljeno, godi se s tem tudi velika škoda narodnemu premoženju. Ako bi se konjsko meso več jedlo, imela bi od tega največ koristi — reja konj.

Slovo.

Ker sem se preselil v Celje in mi — žal — ni bilo možno se posloviti osebno od vseh cenjenih čč. ter blg. gg. prijateljev, kličem jim tem potom prisrčno: Z Bogom!
V Gorici dne 1. prosinca 1896.

Ivan Gosar
slikar.

Poslano.

Slavno vredništvo!

Prosim, sprejnite v svoj cenjeni list te-le vrstice:

Podpisani tukaj izjavljam, da nisem sodeloval pri vstanovitvi, kakor tudi da nisem imel niti najmanjšega vpliva pri dosedanem vrejevanji in sedanjem izhajauji „Prim. Lista“.

Če tedaj pri vsem tem brez vsakega mojega navdihovanja in sodelovanja venderle izhaja „Prim. List“, je prav to gotovo znamenje, da so še drugi gospodje na Goriškem, ki se ne vjemajo s „Sočino“ politiko.

Toliko v tolažbo „Soči“, kakor tudi v mojo obrambo na nje opetovana, neosnovana podtikanja.

V Gorici, dne 31. decembra 1895.

Tomaž Čeriu, prof. bogoslovja.

Opomba vredništva. Radi potrjujemo, da g. prof. Čeriu res ni pri našem listu nikedar sodeloval, niti kakorkoli vplival pri vstanovitvi ali nadaljnem izhajauji njegovem

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Marusič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 10. januarja.

Anton Kuštrin,

v Gosposki ulici v hiši g. dr. Lisjaka št. 23.

prodaja različno blago n. pr. sladkor, kavo, moko vsake vrste, kis, milo (žajfo) itd., posebno dobro oljkino olje za večno luč v cerkvi itd. 36—32

„JANUS“

Vzajemna zavarovalnica življenja na Dunaju.

Ta zavarovalnica vstanovljena vže l. 1840 je osnovana na vzajemnosti, vsled česar deli svoj čisti dobiček (obresti) zavarovancem.

Do zdaj se je vže zavarovalo

92.500 osob 25-24

z glavnico 115.912.500 gld.

Zavarovanim se je izplačalo glavnice in dobička (obresti):

17.150.000 gld.

Reservni zalog znaša 11.779.966 gld.

Pojasnila, prospekte, pravila in načrte daja na zahtevo zastoj

Podružnica „JANUS“ v Trstu, Via Cologna 7.,

v Gorici, Via Ponte Isonzo št. 36.

36-28 **Edvard Paulin,**

v Nunski ulici št. 10.

V zalogi ima razne nagrobne vence, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtvaške obleke, rakve, trakova, zlate črke i. t. d. po najnižih cenah.

Novič Franc,

krojač v ulici sv. Klare št. 6, izvršuje razna naročena dela in prodaja narejeno obleko po jako zmernih cenah. 30—30

Ant. Koren,

trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobne. 36—28